

professional language in course books, text books and study guides of the subjects «Business Ukrainian», «The professional Ukrainian language» was cleared up fragmentary.

Key words: language norm, syntactical norm, the Ukrainian professional language, course book, text book, study guide.

УДК 811.161.2'367.332.2

Надія ВІТРУК

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОШИРЕНИХ ОДНОСКЛАДНИХ РЕЧЕНЬ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ

У статті порушено питання кваліфікації додатків та обставин у складі односкладних іменних речень репрезентації, визначено й охарактеризовано їх типи, які зазвичай можуть поширювати ці синтаксичні одиниці, з'ясовано форми вираження та умови розміщення.

Ключові слова: іменні односкладні речення, односкладні речення репрезентації (номінативні), додатки, обставини, об'єктно-обставинні значення.

Односкладні іменні речення, їх різновиди неодноразово були об'єктом лінгвістичних досліджень українських та слов'янських мовознавців, які намагались розкрити їхню сутність, визначити статус у системі синтаксичних одиниць, з'ясувати структурні та функційно-семантичні особливості, комунікативну роль тощо. Однак чимало питань потребують роз'яснень та уточнень, зокрема, питання кваліфікації додатків та обставин як структурних компонентів номінативних речень або односкладних речень репрезентації (синонімічний термін, запропонований М. Скабом на позначення конструкцій функційних сфер мови – сфери репрезентації та сфери апеляції [20, с. 180]), що належать до найчастіше вживаних у текстах художньої літератури та розмовно-побутовому мовленні порівняно з іншими іменними синтаксичними одиницями.

Мета нашої статті – встановити причини виокремлення / невиокремлення провідними синтаксистами додатків та обставин, їх типів у складі односкладних речень репрезентації.

Чимало відомих граматистів (Б. Ардентов [3, с. 91], Л. Біяченко [5, с. 97], Ф. Буженик [6, с. 64], Н. Валгіна [7, с. 188], П. Дудик [9, с. 138], С. Єрмоленко [10, с. 136–137], М. Каранська [14, с. 126], К. Мішина [17, с. 133] та ін.), характеризуючи другорядні члени іменних структур, відзначили, що крім означень номінативні речення можуть поширювати також / або / часто / іноді / рідше додатки. Причина такого нечіткого й неоднозначного тлумачення ролі додатків закладена, на нашу думку:

1) у них самих же, їх додатковій семантиці, яка поширює зміст усієї конструкції (виявляється, що на об'єктні відношення часто нашаровуються різні обставинні або означальні відтінки, тому окремі науковці дуже рідко виокремлювали додаток як другорядний член речення (Н. Арват [2, с. 24], Н. Валгіна [7, с. 188], К. Мішина [17, с. 133] й ін.)), напр.: *Ось уже й край (чого?) села (М. Стельмах) або *Ось уже й край (чий?) села;)*; *Цвіт (чого?) шпигуну. Білі квіти. І рожевий полиск (чого?) дня (Т. Севернюк) чи Цвіт (чий?) шпигуну. Білі квіти. І рожевий полиск (чий?) дня*;*

2) залежить від поглядів тих чи тих науковців (Б. Ардентов [3, с. 91], Ф. Буженик [6, с. 64], П. Дудик [9, с. 138] та ін.), які вважають, що, якщо «ці речення є виключно іменними структурами, то в їх складі можуть бути лише означення і додатки, які залежать від головного члена в називному відмінку» [9, с. 138], відповідно й використання цих другорядних членів за таких умов буде частішим й численнішим, напр.: *Він бог цілого цього експресу, цілого цього світу. Володар дум і сердець (І. Багрянний); – *Передостанній акт нашої драми (Є. Плужник); *Турн в кріпость впертись норовить. Біда троцяням! (І. Котляревський); *Організатори пророчиє! (Є. Плужник); *Зверхність ідеалів бідніших (М. Стельмах); *Сорока сороці, ворона вороні, грак гракові, дурак дуракові (Антологія укр. нар. тв.).******

Як бачимо, думки учених та й власні спостереження дають підстави стверджувати, що потреба мовця використовувати додаток для точнішої конкретизації об'єкта у реченнях репрезентації не є нагальною, відповідно й уживання цього структурного компонента є малочастотним.

За місцем розташування у складі номінативних речень додатки зазвичай займають постпозицію щодо головного члена конструкції і можуть бути виражені тільки іменниками, вжитими у непрямих відмінках, напр.: *Місто чавуну і сталі. Урочище місто для урочистих громадян (П. Загребельний); *Готуйся до злету. Кінець животінню (В. Стус); *Вигуки. Сміх. Вибухи здивування і радісті (І. Багрянний); *Беззастережна влада тирана (Р. Іваничук); – *Кривоязика брехуни! Гонителі свого сумління! (П. Мовчан). Таке незмінне, тобто синтаксично визначене розташування сприяло називанню цих складників номінативного речення – «приіменниковими додатками». Цим терміном послуговувались у граматичних працях М. Каранська [14, с. 126], К. Мішина [17, с. 136] та ін.*****

Слушними з нашого погляду є зауваження зроблені дослідниками синтаксису й щодо типів додатків, які можуть поширювати структуру речень репрезентації. Зокрема, Т. Антонова у статті «Про номінативні речення» зазначила, що це можуть бути додатки зі значенням заміщеного предмета, непрямого об'єкта, предмета, від якого спрямована дія, додатки у формі родового відмінка з прийменником і без, у формі давального відмінка без прийменника, а ті додатки, які тісно пов'язані зі значенням дії, не можуть бути структурними компонентами досліджуваних речень (додатки у знахідному відмінку без прийменника і з прийменником *в* та *в* орудному відмінку без прийменника зі значенням зряддя дії) [1, с. 72–73].

Суперечливим є виокремлення у структурі номінативного речення додатка із значенням належності або відношення до особи на зразок *У мене сумнів*; *У нас робота*; *У нього нежить* і под. Такі синтаксичні конструкції були виокремлені П. Лекантом і зараховані до класу розчленованих номінативних речень [16, с. 107–108]. Дослідник вважав, що детермінант, виражений родовим відмінком іменника з прийменником *у* чи відповідними формами особових займенників, «не вносить суттєвих змін у загальне значення буттєвості й теперішнього часу» [16, с. 107–108] (переклад наш – Н. В). К. Мішина, погоджуючись із поглядом П. Леканта, додала, що препозиційні додатки із значенням належності можуть бути другорядними членами номінативного речення, оскільки є граматично залежними від усієї конструкції загалом [17, с. 135–136].

Однак, на нашу думку, переконливішою є позиція тих учених, які розчленовані синтаксичні утворення типу *У мене сумнів*; *У нас робота*; *У нього нежить* і под. кваліфікують як бездієслівні речення зі значенням чи ознакою стану і не зараховують до класу номінативних конструкцій [10, с. 151; 13, с. 252]. С. Єрмоленко визначила статус цих конструкцій так: «Непоширені бездієслівні речення типу *У нього грип* близькі до номінативних, тобто становлять односкладні структури. Вони складаються з головного незалежного члена, поширеного детермінантом з обставинною чи об'єктною семантикою. З погляду глибинної структури речення компонент *У нього* має значення суб'єкта, якому приписується певна ознака (стан)» [10, с. 151]. В. Каразіна, посилаючись на праці російських мовознавців, запевнила, що «речення зі значенням психічного стану суб'єкта представляють неспеціалізовану фразеологізовану структурну схему «*у кого є який стан*», історично співвідносно із структурною схемою концепту «володіння» «*у кого є*

(*єсть*) *що*» [13, с. 252] (переклад наш. – Н. В.). Отже, згідно з тлумаченнями граматистів препозиційний компонент «у + *родовий відмінок*», інтонаційно членуючи речення, у бездієслівній конструкції виступає швидше предикатом, ніж виконує об'єктні за значенням функції.

Семантичну зміну номінативних конструкцій, структура яких поширена суб'єктивним детермінантом, розглядала також Г. Золотова, стверджуючи: «слова типу *грип, нудьга, шепіт* і под. завжди, у будь-якій синтаксичній позиції [...] позначають дію, стан, тобто мають означальне значення, а не предметне. Тут, як і в інших випадках, відбувається предикативне поєднання суб'єктного компонента з означальним (*У дитини грип; У нього неприємності*)» [11, с. 95–96] (переклад наш. – Н. В.). Граматист вважала такі синтаксичні одиниці двокомпонентними і зараховувала їх відповідно до двоскладних структур [11, с. 96]. Натомість автори підручника «Синтаксис сучасної української літературної мови: Проблемні питання», підтримуючи з семантичного погляду теорію О. Шахматова про функціонування підметових і присудкових номінативних конструкцій, називають речення з суб'єктивними членами – одноядерними двокомпонентними номінативними, поділяючи на два типи: «речення, в яких характеризуються витворювачі дій чи станів з зовнішнього боку, і речення, в яких передається внутрішній зміст суб'єктів» [22, с. 253–254].

Отже, основними граматичними ознаками додатків номінативних речень є: 1) постпозиція відносно головного члена; 2) значення заміщеного предмета або предмета, від якого спрямована дія, непрямого об'єкта; 3) вираження загалом у формі родового (з прийменником і без) та давального відмінків.

Поряд із неоднозначним тлумаченням місця, функції й ролі додатків, дискусійним є й питання кваліфікації обставини у складі речень репрезентації. При вирішенні цієї проблеми погляди учених не збігаються: одні вважають, що обставина не може бути структурним компонентом номінативного речення, інші стверджують протилежне.

Більшість дослідників синтаксису (П. Дудик [9, с. 138], О. Руднев [19, с. 55], М. Шанський [8, с. 128] та ін.) переконані, що у структурі односкладних іменних конструкцій зовсім не повинно бути обставин, оскільки вони вносять в речення значення дієслова-присудка. Речення *Двері праворуч; Стежка до лісу*, на думку М. Шанського, не можна зараховувати до номінативних конструкцій, «оскільки непрямий відмінок іменника завжди передбачає керівне слово і підмета

стосується тільки опосередковано» [8, с. 128] (переклад наш. – Н. В.). О. Руднев з цього приводу зазначав: «Номінативним реченням властива особлива ознака – це обов'язкова відсутність у їх складі не тільки присудка, а й другорядних членів речення, які входять до складу присудка. Наявність хоча б одного з членів речення складу присудка – обставини або додатка – показник двоскладного неповного речення» [19, с. 55] (переклад наш. – Н. В.). Наприклад: Скрізь і всюди тлум, руїна, смерті, змови, лукавство (Р. Федорів); Загороди, остоорога... Завірюхи надворі (Т. Севернюк); Яка ж одвага в смутне время! (І. Котляревський).

Попри часте заперечення обставини як структурного складника речень репрезентації, прийнятним є тлумачення, запропоноване П. Дудиком: «Певне слово в номінативному реченні може виступати у формі, що є типовою для обставини. Проте його функція у відношенні до головного члена є атрибутивною, функцією неузгодженого означення, яке можна замінити узгодженим, напр.: Сухмі. Сонечне місто на Кавказі. На Кавказі – неузгоджене означення, бо допускає синонімічну заміну *кавказьке*. Отже, речення номінативне» [9, с. 138]. Про подібні означально-обставинні значення або додаткові означально-обставинні відтінки у значеннях вказано у працях Н. Арват [2, с. 24], Н. Валгіної [7, с. 188], О. Скоблікової [21, с. 61] та ін.

Б. Ардентов [3, с. 99], Л. Булаховський [15, с. 71–72] та ін. допускали вживання обставини тільки за умови, що поряд будуть розміщені ще кілька номінативних конструкцій, які семантично відмежовуватимуть речення з обставиною від неповних одиниць, напр.: – Осокори... Абрикоси... Соснівка, Кривалівка, Митниця, Казбет. І Дніпро. А за Дніпром трави по плечі і села в деревах. Рай... (В. Захарченко); Зникло. Пустка... Дим... Навкруге пустка... (Р. Федорів).

Інші вчені, зокрема Л. Біятенко, зазначає, що: «Семантична тотожність деяких безособових і номінативних речень дає можливість проникнення в номінативне речення обставин» [4, с. 11], і водночас коментує умови цього проникнення: «Поява обставин в номінативному реченні можливо сталася і внаслідок семантичної аналогії таких різних за своєю структурою речень як двочленні і номінативні» [4, с. 12]. Граматист, не підтримуючи погляду, який викреслював обставину із ряду другорядних членів речення номінативної конструкції, стверджує: «Якщо речення, в яких наявні обставини і немає присудка, визначати всі як двоскладні неповні, то цим знецінюється багато дійсно

номінативних речень» [5, с. 97] й продовжує, вимагаючи пояснення: «Чому речення *Ніч* буде номінативним, *Навколо ніч* – неповним? Тому тільки, що є обставина і ми штучно будемо притягати «відсутнє» дієслово? Адже обидва речення дають одне поняття – наявність ночі. [...] Речення *Навколо ніч*, або *тиша навкруги* і подібні виявляють цілком закінчену думку, а наявність обставини ще не говорить про неповноту речення, бо обставини можуть відноситися не лише до дієслова» [5, с. 98].

Таким чином, Л. Біятенко, наполягаючи на власній думці, розглядає номінативні конструкції нарівні з двоскладними одиницями і вважає, що поширювати їх «мають різні другорядні члени речень: додатки, означення, обставини» [5, с. 99].

Виникнення вчення про детермінанти – поширювачі предикативної основи речення загалом, дещо вплинуло на описані синтаксичні позиції. Багато синтаксистів почали виокремлювати обставину як детермінант, що входить до складу номінативного речення лише як структурний елемент, є її самостійним поширювачем, тому ніяк не може бути показником двоскладності (П. Лекант [16, с. 100–102], К. Мішина [17, с. 134–136], І. Слинко, Н. Гуйванюк, М. Кобилянська [22, с. 250], Н. Шведова [24, с. 39–50] та ін.).

П. Лекант з цього проводу зазначав: традиційна теорія не зараховувала до класу номінативних речень ті синтаксичні конструкції, «в яких є другорядні члени з обставинно-об’єктним значенням, формально не підлеглі головному члену та не спроможні утворити з ним єдиного словосполучення» [16, с. 99–100], а також функціонують як «структурний елемент речення, який допомагає виразити суттєві аспекти змісту» [16, с. 101] (переклади наші. – Н. В.). Звертаючи увагу на граматичну взаємодію значень між головним та другорядними членами, вчений виокремив у номінативних реченнях обставини простору та часу [17, с. 106–107], напр.: *Очі Любанині між бруньками, між пагіллям, між молодим зелом, очі Любанині скрізь і всюди* (Р. Федорів); *Щодня бенкет, щодня сварка!* (Є. Плужник); – *Тепер і тут нам Сибір і каторга* (М. Стельмах).

Услід за поглядами П. Леканта та Н. Шведової чимало дослідників виокремили обставину із значенням місця та часу як поширювальний компонент односкладної номінативної одиниці, вважаючи, що їм характерна особлива семантична «незалежність» як відносно головного члена, так і речення загалом. Крім того, визначено, що «логічний

наголос в таких реченнях зосереджується на головному члені, і в центрі висловлювання залишається констатація» [4, с. 13] (Л. Біятенко).

Не відкидають таких міркувань й українські дослідники. У посібнику Л. Кадомцевої «Українська мова. Синтаксис простого речення» знаходимо таке пояснення вживання обставини: «Поширене детермінантами номінативне речення, зберігаючи член номінації у називному відмінку, залишається граматично односкладним. Але вказання на просторовий поширювач вже семантично увиразнює структуру, і межі власне номінативного речення розширюються, предикат стає уявленим, ситуативно вираженим. Пор. ступені такого ускладнення: *Перші квіти весни. Перші квіти весни біля пам'ятника загиблого воїнові*» [12, с. 24].

На думку С. Єрмоленко, односкладними за будовою в українській мові варто визнати іменні синтаксичні структури з обставинними членами, що «створюються за наявною в мові продуктивною моделлю, яка відображає особливість функціонування (відносну самостійність) обставин місця й часу в реченні» [10, с. 159]. «Ці обставини, – додає науковець, – не перетворюють речення у двоскладне навіть при наявності виразної паузи між головним членом і уточнюючими словами» [10, с. 160].

Натрапляємо на коментарі синтаксистів про уточнення типу обставини. «У структурі номінативного речення, – зауважує сучасна дослідниця І. Сушинська, – не всі детермінанти слід кваліфікувати як факультативні, оскільки за умов їх вилучення руйнується і побудова, і семантика речення. До подібних належать темпоральні та локативні детермінанти, що виконують атрибутивну функцію щодо всього висловлення і виступають своєрідним тлом, експозицією до нього» [23, с. 10]. Це ж стверджувала і М. Каранська: «... а буттєвість цілком природно має уточнюватись щодо часу й простору існування. Тому допускається, що в номінативних реченнях можуть бути обставини часу або місця» [14, с. 126].

Дещо по-іншому обґрунтували обставинну проблему І. Слинко, Н. Гуйванюк та М. Кобилянська. Покликаючись на думку Г. Золотової, «яка вважає звичайним типом номінативні речення тоді, коли вони мають локативні чи темпоральні члени (*Надворі дощ*), і неповними варіантами, якщо таких членів немає (*Дощ*)» [22, с. 253], науковці твердять: «ми вважаємо локативні і темпоральні форми не детермінантами, а особливими членами, що характеризують ситуацію в цілому й обов'язкові для номінативних речень» [22, с. 253].

Погоджуючись із такими поглядами учених, констатуємо, що обставини зі значенням місця й часу в структурі номінативного речення сучасної української мови виражені зазвичай:

а) прийменниково-відмінковими формами іменника, напр.: *О гнів огнів над димною горою!* (В. Сосюра); *І той у небі зморений делека, і те гніздо делече на стовні* (Л. Костенко); *Молода трава під ногами. Молоде листя на деревах* (П. Загребельний); *Рання осінь. Тіні сосен з круч* (Т. Севернюк).

б) відповідно прислівниками місця (*тут, там, надворі, кругом, вгорі* і под.) й часу (*тепер, знову, нарешиті, сьогодні, завтра, вже* та ін.), напр.: *Благословенна тиша навкруги* (О. Гончар); *А кругом Широколистія тополі, А там і ліс, і ліс, і поле, І сині гори за Дніпром* (Т. Шевченко); *Крик гайворонячий згори* (Т. Севернюк); – *Спали! Місяць уже... Між життям і смертю* (І. Франко); *Війна! Знову війна з бусурманами!* (В. Малик); *Кава вранці й легкий сніданок, згодом чай, пізніше другий сніданок, далі обід, потім чай, знову ж такі вечеря...* (Є. Плужник).

Дослідники, зокрема, Т. Антонова [1, с. 72–74] та К. Мішина [17, с. 136], зазначили, що, крім обставин місця та часу, граматично залежними від усієї конструкції структурними компонентами номінативних речень іноді можуть бути ще обставини причини, мети та умови, всі інші типи виконують функції придієслівних членів.

Не менш важливим, навіть суперечливим, є питання розміщення обставини відносно головного члена речення. Учені відзначають, що: 1) типовою позицією для локативних та темпоральних членів є препозиція, рідше – постпозиція (К. Мішина [17, с. 136], І. Слинко, Н. Гуйванюк, М. Кобилянська [22, с. 251], І. Сушинська [23, с. 10] та ін.); 2) «обставини в номінативних, як і у інших типах речень, можуть бути в препозиції і постпозиції до головного члена речення» [4, с. 13], оскільки «слова, що виконують роль атрибутивної номінації, у схемі не мають визначеного місця – вони є складником найменування» [18, с. 10] (переклад наш. – Н. В.); 3) «специфіка називного речення зберігається, якщо просторові та часові уточнювачі перебувають в постпозиції стосовно іменника і виступають у функції обставинного означення» [21, с. 61] (переклад наш. – Н. В.), а також відмінні характером актуального членування та комунікативним центром.

Отже, усталене граматичною традицією відоме тлумачення – у номінативних реченнях можуть бути вжиті лише означення – поступово змінилось. Структуру односкладних речень репрезентації, за нашими спостереженнями, поширюють не лише препозиційні / постпозиційні означення (узгоджені й неузгоджені), а й окремі додатки, так звані приіменникові, які залежать від головного члена у називному відмінку, та обставини із значенням місця й часу (за умови якщо виконують атрибутивну (не предикативну) функцію).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Антонова Т. И. О номинативных предложениях / Т. И. Антонова // Ученые записки Магнитогорского гос. пед. ин-та : сб. статей / ред. доц. В. А. Сенкевич. – Магнитогорск, 1958. – Вып. VII. – С. 69–81.
2. Арват Н. Н. Односоставные предложения в современном русском языке (спецкурс). Программа, метод. указания и упражнения : пособие для студ.-филологов / Н. Н. Арват. – Черновцы, 1959. – 37 с.
3. Ардентов Б. П. Русский синтаксис : Из лекций по синтаксису современного русского языка / Б. П. Ардентов. – Кишинев, 1969. – Вып. I. – 334 с.
4. Біятенко Л. О. Деякі відомості про номінативні речення / Л. О. Біятенко // Наукові записки Київського держ. пед. ін-ту ім. О. М. Горького / ред. доц. Страхов Б. П. / Міністерство освіти УРСР. – К., 1958. – Т. XXIX. – С. 3–14.
5. Біятенко Л. О. Номінативні речення в сучасній українській літературній мові / Л. О. Біятенко // Наукові записки Київського держ. пед. ін-ту ім. О. М. Горького. Філологічна серія / відп. ред. Мадусевський А. П. / Міністерство освіти УРСР. – К., 1957. – Т. XXIV. – С. 90–108.
6. Буженик Ф. К. Именные оценочно-предикативные предложения в современном русском языке / Ф. К. Буженик // Ученые записки Ленинградского гос. пед. ин-та им. А. И. Герцена : сб. статей / отв. ред. проф. А. Г. Руднев. – Ленинград, 1962. – Т. 225. – С. 55–69.
7. Валгина Н. С. Синтаксис современного русского языка : учеб. для вузов по спец. «Журналистика» / Н. С. Валгина. – 3-е изд., испр. – М. : Высшая школа, 1991. – 432 с.

8. Галкина-Федорук Е. М. Современный русский язык: Синтаксис : учеб. пособие для пед. ин-тов / Е. М. Галкина-Федорук, К. В. Горшкова, Н. М. Шанский. – М. : Учпедгиз, 1958. – 199 с.
9. Дудик С. П. Из синтаксису простого речення : навч. посібник / П. С. Дудик. – Вінниця, 1999. – 298 с.
10. Єрмоленко С. Я. Бездієслівні речення в системі простих речень / С. Я. Єрмоленко // Синтаксис словосполучення і простого речення (Синтаксичні категорії і зв'язки) / відпов. ред. М. А. Жовтобрюх. – К. : Наук. думка, 1975. – С. 131–170.
11. Золотова Г. А. О взаимодействии лексики и грамматики в подклассах имен существительных / Г. А. Золотова // Памяти Виктора Владимировича Виноградова : сб. статей / отв. ред. В. Г. Костомаров. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1971. – С. 84–90.
12. Кадомцева Л. О. Українська мова. Синтаксис простого речення: навч. пос. для філол. ф-тів ун-тів / Л. О. Кадомцева. – К. : Вища шк., 1985. – 127 с.
13. Каразина В. И. Современный русский синтаксис: структурная организация простого предложения : учебное пособие / В. И. Каразина. – Елец : ЕГУ им. И. А. Бунина, 2007. – 329 с.
14. Каранська М. У. Синтаксис сучасної української літературної мови : навч. посібник / М. У. Каранська. – К. : Либідь, 1995. – 312 с.
15. Курс сучасної української літературної мови : Синтаксис / за ред. Л. А. Булаховського. – К. : Рад. шк., 1951. – Т. II. – 408 с.
16. Лекант П. А. Синтаксис простого предложения в современном русском языке : учеб. пособие для филол. спец. пед. ин-тов / П. А. Лекант. – 2-е изд., испр. – М. : Высшая шк., 1986 – 176 с.
17. Мишина К. И. Номинативные предложения : материалы к лекции / К. И. Мишина // Современный русский язык : ученые записки МГПИ им. В. И. Ленина / отв. ред. проф. Галанов И. Г. – М., 1968. – № 296. – С. 129–138.
18. Проничев В. П. Функционирование именных односоставных конструкций в тексте (предметно-ситуативные номинации) : учебн. пособие к спецкурсу / В. П. Проничев. – Ленинград, 1991. – 98 с.
19. Руднев А. Г. Синтаксис простого предложения : учебн. пособие для ун-тов и пед. ин-тов / А. Г. Руднев. – М., 1960. – 170 с.
20. Скаб М. С. Граматика апеляції в українській мові : монографія / М. С. Скаб. – Чернівці : Місто, 2002. – 272 с.

21. Скобликова Е. С. Односоставные предложения : цикл лекций по спецкурсу «Описательный синтаксис современного русского языка» / Е. С. Скобликова. – Куйбышев : Куйбыш. гос. ун-т, 1977. – 68 с.

22. Слинько І. І. Синтаксис сучасної української літературної мови: Проблемні питання : навч. посібник / І. І. Слинько, Н. В. Гуйванюк, М. Ф. Кобилянська. – К. : Вища шк., 1994. – 670 с.

23. Сушинська І. М. Структурно-функціональні різновиди номінативних речень у сучасній українській літературній мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / І. М. Сушинська. – Дніпропетровськ, 2000. – 20 с.

24. Шведова Н. Ю. Существуют ли все-таки детерминанты как самостоятельные распространители предложения? / Н. Шведова // Вопросы языкознания. – 1968. – № 2. – С. 39–50.

Стаття надійшла до редакції 03.03.2012

Н. ВИТРУК

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ РАСПРОСТРАНЕННЫХ ОДНОСОСТАВНЫХ ПРЕДЛОЖЕНИЙ РЕПРЕЗЕНТАЦИИ

В статье затронуты вопросы квалификации приложений и обстоятельств в составе односоставных именных предложений репрезентации, определены и охарактеризованы их типы, которые обычно могут распространять эти синтаксические единицы, выяснено формы выражения и условия размещения.

Ключевые слова: именные односоставные предложения, односоставные предложения репрезентации (номинативные), приложения, обстоятельства, объектно-обстоятельственные значения.

N. VITRUK

STRUCTURAL AND SEMANTIC PECULIARITIES OF EXTENDED ONE-SYLLABLE SENTENCES OF REPRESENTATION

Questions of qualification of objects and adverbial modifiers as a part of one-syllable nominal sentences of representation are touched in the article. Their types, which can usually spread these syntactic units, are defined and characterized. Forms of expression and conditions of placement are found.

Key words: one-syllable nominal sentences, one-syllable sentences of representation (nominative), objects, adverbial modifiers, object-adverbial meaning.

УДК 81'367=161.2

Наталія ДЗЮМАН